

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

UDGIVET AF

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

29. AUGUST 1943

General von Hannekens proklamation til det danske folk om den militære undtagelsestilstand var slået op på alle gadehjørner

Thisted Jernhandel $\frac{1}{8}$

PETER JENSEN

MANFAKTUR
Thisted

Aktieselskabet

P. O. Paulsen

Thisted

Aktieselskabet

SKAGENS BANK

SPAREKASSEN

For
SKAGEN OG OMEGN

WILLIAM LERCHE

Skagen

Tlf. 312

Sindal

A/M Fladstrand

Frederikshavn

Anker Pedersen

Frukt en gros
Import & Eksport
Østergade 8 Næstved

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—12,30).

Telf.: Om dagen Minerva 1336 om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet på aktiv indsats i frihedskampen i besættelses-tiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlem.

BESTYRELSE

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Militærattache Fl. B. Larsen, Stockholm.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137,
Charlottenlund. Ordrup 5075.
Kst. sekretær: Tobakshandler Sv. Darling, Hillerød.

Den øvrige bestyrelse:

Damtoft, Aage E., præst, Vesterbro 76, Alborg.
Fosmark, Johs., overlærer. Redaktør af Pigtraad. Slagelsegade 9, 2., Kbh. Ø.
Øbro 8537.
Hansen, Viggo, fabrikant, Spigerborggade 2, Varde.
Holt, Paul, seminarieførstander, cand. mag., Århus.
Jespersen, Otto, landsretssagfører, Søndergade 72, Århus.
Johansen, P. A., arkitekt, Bernstorffslunds allé 80, Charlottenlund.
Kjeldsen, K., oberstløjtnant, Odense.
Kæraa, Leo, tandteknikermester, Banegårdspladsen, Århus.
Leth, O., bibliotekar, Johnstrupsvej 8, Sorø.
Loft, Johs., gas- og vandmester, de Mezasvej 18, Århus.
Mahler, P. E., førstelærer, Nr. Søby Skole, Nr. Søby, Fyn.
Malling-Jacobsen, A., ritmester, Kollund, Sønderjylland.
Møller, Poul, fabrikant, Skive.
Næsted, Børge, læge, Sadolinsgade 9 st. th., Odense.
Olesen, Otto W., boghandler, Randers.
Olesen, O., kontorchef, Grønnegade 18 A, Herning.
Rambusch, H., landsretssagfører, Kongensgade 49, Esbjerg.
Riis, Poul, pastor, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø. Tria 3101.
Politifuldmægtig H. Schlanbusch, Stønnekjær, Vinding, Vejle.
Tjestrup, K. (M. F.), dommer, Viborg.
Thorsøe, Holger, købmand, Sønderborg.

Bagermester

O. PETERSEN

Kalbyrisvej 1

Næstved

Næstved Discontobank

Aktieselskab

Brdr. Andersen

»Bryggergaarden«

Ringstedgade 25 - Næstved 2404

LUXOL.

KEM. FABRIKKER

NÆSTVED

PÅ 10-ÅRS DAGEN

Den 29. august 1943

Dagen, der samlede det danske folk

Af redaktør, cand. polit. Harald R. Martinsen

Ti år i menneskenes, i folkenes liv er både langt og kort. Det er tid nok til, at en 14 års dreng gror op til mand. Det er tid nok til at en ny generation af unge er i færd med at erobre vort samfund, unge, der var børn nok den 29. august 1943 til at både den dag og det, der gik forud og fulgte efter, kun er historie. Men 10 år er ikke tid nok til at vi, der levede midt i slaget for Verdens og Danmarks frihed har glemt den mærkeligt blandede følelse af frygt og befrielse, af uvished og sikkerhed, der fyldte os om morgenen den 29. august, da tyskernes svar på Danmarks enige nej var blevet givet.

I verdenshistorien vil den 29. august 1943 kun være en enkelt linje. I Danmarkshistorien vil den være et afsnit og for mange af os vil den være dagen, som bragte os den endelige bekræftelse på hele Danmarks vilje til kamp for friheden og troen på, at det danske folk også ud i fremtiden ville kæmpe, dersom det blev forlangt. En tro, som vi måske nu ti år efter har godt af atter at få bekræftet. For 10 år i et folks liv er også længe nok til, at det kan komme til at se ud, som om viljen til kamp, viljen til offer er ved at blive glemt.

Den 29. august 1943 var Danmarks D-dag. Men en lang forberedelsesperiode var gået forud. 1940, 1941, 1942 var år, der langsomt forberedte denne dag, men den begivenhed, der på afgørende vis gav begivenhederne den retning,

som skulle og måtte føre til at bruddet kom nu, var måske folketingsvalget den 21. marts. Dr. Best håbede og troede, at dette at Danmark fik lov til at gå til et frit valg, ville hjælpe med til den afspænding, som han så ihærdigt arbejdede på. Men valget fik helt andre konsekvenser. Det blev en national bekendelse, som styrkede den nationale bevidsthed og selvbevidsthed. Og måske dette, at det mest brændende af alle problemer — forholdet til tyskerne — ikke kunne omtales under valgkampagnen, mere end brandtaler og anden agitation, bidrog til at gøre det klart, at med Tyskerne i landet var vor frihed kun skin og bedrag — trods den frie stemmeafgivning.

På rigsdagen blev efter valget

stemningen mod Scavenius stadig skarpere og forståelsen af og ønsket om at komme bort fra den haltende politik og over i en klar stilling overfor tyskerne blev mere og mere fremtrædende. I denne retning var det ikke parti mod parti. Det var indenfor alle partier at meningerne brødes og tilslutningen til en klar modstandslinie voksede. Men om eet var der enighed: Når et brud kom, måtte det komme på en sag eller i en situation, der var så utvivlsom, at hele rigsdagen og hele folket var enige om bruddets nødvendighed. Der måtte ikke være skygge af mulighed for, at bruddet delte Danmark.

I juni og juli måneder tog sabottagen herhjemme fart. Man kan næsten tale om en generaloffensiv overfor tyskerne, der mange steder støttedes af lokale mindre strejker, hvor tyskernes overgreb blev for utålelige. I begyndelsen af juli provokerede frikorpsfolkene en række uroligheder i København, og landet blev i det hele så uroligt, at dr. Best i den første uge af august stillede en række krav til

Tysk »promenadekørsel« skal vække respekt i en respektløs befolkning.

FYENS STIFTS SPAREKASSE

Direktionen
ODENSE

Graabrødre Farvehandel
v. Frode Jacobsen
ODENSE

K. Thorving
Cigarer og Vine
Jernbanegade 2
ODENSE

Odense nye Silopakhus

Nørrebro 47

Odense

Lactosan A/S

ODENSE

ODENSE TEXTILFABRIK A/S

Vindgade 133

Odense

A/S Tapetfabriken »FIONA«

Faaborg

Fineste Fotoarbejde paa Fyn

PROKI Foto A/S
ODENSE
LIGE OVER FOR TEATRET - TELF. 377

DORIN LARSEN

Handskefabrik

Tlf. Odense 142 Giro 112 42

Emil Hansen

Sølvsmiede

Klaregade 3

ODENSE

C. Konners
BLONDEFABRIK A/S

Dalumvej 44 Fruens Bøge

Fyens
Lyskopierings Anstalt

Klaregade 23 Tlf. 6666

ODENSE

CARL LANGE

Ure & Optik

Klaregade 6 Grundl. 1878
Tlf. 3287 Odense

Land & Djelbo's

Boghandel

Klaregade 29 Odense

Importkompagniet 1/s

ODENSE

Spis Frugt hver dag

det gi'r sundhed

regeringen, hvori det bl. a. krævedes at anholdte danske sabotører skulle stilles for tysk krigsret, dømmes efter tysk lovgivning og afsones straffene i Tyskland. Regeringen — Scavenius indbefattet — var enige om at sige nej.

Samtidig med at forhandlingerne om dette spørgsmål fandt sted begyndte folkemasserne at komme i bevægelse. I Esbjerg blev der natten mellem den 5. og 6. august sat ild på de store fiskepakhuse i havnen, og tyskerne optrådte så groft og provokerende at det kom til uroligheder. Den 7. august beordrede general Hanneken færdselsforbud i byen fra kl. 22, og dette skærpedes den følgende dag til at gælde fra kl. 21. Mandag den 9. begyndte strejkerne og tirsdag var Esbjerg en død by. Den første folkestrejke i Danmark var i gang.

Hele det officielle forhandlingsmaskineri blev naturligvis sat i gang, dels for at få tyskerne til at opføre sig fornuftigt, dels for at få danskerne til at falde til ro. Resultatet blev, at færdselsforbudet blev hævet, og esbjergenserne gik i arbejde igen, ikke lidt stolte over at være den første danske by, der ved direkte aktion havde sat tyskerne på plads.

Den 15. august brød det løs i Odense og den 18. august i Ålborg og derfra bredte strejkebevægelsen sig til hele det øvrige land. Situationen var nu helt uholdbar for tyskerne. Som dr. Best udtrykte det, da han fra dansk side blev anbefalet tysk eftergivenhed: »Konsekvensen af tysk eftergivenhed vil være, at jeg må anbefale min regering at trække tropperne bort fra Danmark«.

På rigsdagen var der forskrækkelse og tvivlrådighed overfor situationen. Men resultatet af mange møder og overvejelser blev dels en proklamation til befolkningen, hvori denne formanedes til ikke at lade sig udfordre til uoverlagte handlinger. Ni konservative folketingsmænd stemte i partiet imod erklæringens udsendelse. Erklæringen støttedes af en lang række af de faglige organisationer og af erhvervsorganisationerne, men den

var totalt uden virkning, og få dage efter dens udsendelse kom tyskerenes krav, der skabte enighed på rigsdagen og enighed mellem rigsdagen og folket.

Tirsdag den 24. august rejste dr. Best til førerhovedkvarteret. Den 27. kom han tilbage og samtidig begyndte tyske tropper at strømme til landet og især til København. Den 28. august afleverede dr. Best to tyske noter til regeringen. I denne ene forlangtes, at den danske regering skulle etablere undtagelsestilstand i Danmark, indføre presseensur under tysk medvirken og nedsætte hurtigdomstole og indføre dødsstraf for angreb på værnemagten og besiddelse af skydevåben og sprængstoffer.

Den anden note angik udelukkende Odense, hvor en tysk officer var blevet overfaldet under urolighederne. Odense skulle betale en bod på een million kroner, og indtil de skyldige i overfaldet var fundne, skulle der indføres færdselsforbud i Odense fra kl. 20. 10 af Odenses indbyggere, som udpegedes af besættelsesmagten, skulle arresteres og holdes i arrest indtil de skyldige var fundet og udleveret til tyskerne.

Noterne blev afleveret kl. 9 om morgenen og kl. 10,30 holdt nimbandsudvalget møde sammen med samtlige regeringsmedlemmer. På Halfdan Hendriksens spørgsmål, hvad Scavenius rådede til, svarede denne: »Hvis jeg skal se helt objektivt på det, og hvis det var muligt, vi kunne stå sammen om det, ville jeg tilråde at acceptere for at skåne den danske befolkning. Men jeg vil indrømme, at en accept måske ville være så kompromitterende for regeringen, at det alligevel ingenting vil nytte, og at det derfor er umuligt at acceptere.«

Der blev derefter holdt partimøder og kl. 13,30 samledes nimbandsudvalget og regeringens medlemmer igen. Alle partier meddelte, at deres stilling var nej til de tyske krav.

Kl. 14,15 var der statsråd og efter dette blev en repræsentant for hvert af partierne kaldt til kongen, der takkede dem, fordi de stod samlede. I et derefter følgende statsråd bifaldt kongen at hær og flåde ikke skulle sætte sig til modværge i den foreliggende situation, og det danske nej blev derefter afgivet til dr. Best.

Og så var der kun at vente. Ole

Rådhuspladsen den 29. august 1943.

WILLY HANSEN

Konfektion & Skræderartikler
Slotsgade 26 Odense

A/S V. Rasmussen

Kongensgade 80 Odense
Tlf. 1537

Odense

VÆGTFABRIK

Bjerregaard-Larsen
Pantheonsgade 3 Tlf. 191

E. Bendix- Petersen A/S

Hans Tausensgade Odense

Forsikringsaktieselskabet

GORM

(Fyns Stifts Grundejer- og
Færdselsforsikring A/S
ODENSE

D. M. T.

Dansk

Most- & Tørringsindustri
Tlf. Dalum 211-620 Hjallesø

BRØNŞHOLM

Odense Afdelingen

Mageløs 1 Tlf. 8250

Kød-Kontanten

v/ Erik Nørgaard

Nørrebro 25 Odense

CHR. J. HEY

Vestergade 5

Odense

FYLDDEPENNE-OLSEN A/S

ODENSE

Dampmøllen Viktoria - Odense

Aktieselskab

BETANCO A/S

Odense

Malmos-Fly

Tlf. 11 548

Næsbyvej 109

Odense

Landbosparekassen for Fyn

Kongensgade

Odense

A/S AAGE BILLENSTEIN & CO.

Odense

MALER
FIRMAET **N. CHR. PEDERSEN**

Klaregade 20 - Odense

SKILTE- OG BYGNINGSARBEJDE

Krongebrogaarden

Telefon
Middelfart
360

DANMARKS SKØNNEST BELIGGENDE UDFLUGTSSTED

Bjørn Kraft havde forlangt, at man benyttede radioen, mens man endnu havde kontrol med den, til at give den danske befolkning underretning om, hvorledes stillingen var, men dette ønske kunne ikke trænge igennem. I København var det tyske militær i rasende aktivitet. Fra Norge var ankommet tre store skibe med 10.000 mand, med flyvemaskine var specielle tropper ligeledes kommet fra Norge og tyske motoriserede tropper havde om eftermiddagen været opmarcheret foran rådhuset.

De konservative rigsdagsmænd var blevet advarede om, at de ville blive arresterede, men de havde taget den beslutning at lade sig arrestere. Om de andre partier vidste man intet. Stemningen på rigsdagen var i disse eftermiddagstimer rolig og besluttet. Rigsdagsmændenes personlige mod var der intet i vejen med. De var rede til, som de første at tage konsekvenserne af deres nej.

Men aftenen gik, og der skete intet. Natten kom, stadig ro. Først kl. 4 om morgenen blev den tyske aktion sluppet løs i øsende regnvejr. Og alle vegne var den præget af den samme unødige brutalitet.

Kongen bliver tysk fange

Kongen boede på Sorgenfri, og der var kun en svag vagt af gardere og politibetjente. Efter en af betjentenes beretning gengives historien om kongens tilfangetagelse i korte træk:

Lidt over midnat viste en civil bil sig ved slottet, og da den blev anråbt, viste manden i den dansk politiskilt. Men betjenten, der havde standset vognen, fattede mistanke og fik hurtigt opklaret, at vognens nummerplade var inddraget allerede i 1940. En politibil fra Lyngby blev sendt ud, men da den ankom, var både den første vogn og en senere tilkommen væk.

Ved 2,30 tiden kom en dansk bilist ind til vagten og fortalte, at han havde passeret en stor tysk motorkolonne på Kongevejen ud for Høveltelejren. Vagten gjorde her efter klar til kamp, og kl. 3,15 kom en tysk kolonne og slog sig ned i parken omkring slottet.

Lidt før kl. 4 opdagede en af politibetjentene, at tyskerne var i Alléen, der førte op til slottet, og et øjeblik efter var ildkampen i gang, både ved vagtlokalet og andre steder på slottets grund. Kampen varede dog kun kort, og danskerne råbte, at de overgav sig. Tyskerne trængte nu ind i vagtlokalet og forlangte under skrig og skrål og trusler at få at vide, hvor de andre poster var. En såret garder, der lå på gulvet, blev slået i nakken. En af de tyske underofficerer var såret af fem projektiler. Den danske sårede garder ville tyskerne ikke lade transportere væk med Falck, og da han gik ud til den tyske ambulance, styrtede blodet ud af buksebenet på ham. Projektilet havde formodentlig arbejdet sig ind til hovedpulsåren. Han døde på vej til lazarettet i den tyske ambulance.

General Ritter von Schleich fik nu foretræde for kongen og kongen var nu tysk krigsfange.

Hæren tages til fange

Hærens afdelinger landet rundt havde ordre til at overgive sig, så snart de havde sikkerhed for, at de stod overfor regulære tyske afdelinger, og de havde ikke fået tilladelse til at gå udenfor kasernen og indtage stillinger der. Tyskerne gik alle vegne umiddelbart til angreb og derfor mødte de modstand. De fleste steder var kampene kortvarige. På Rosenborg kaserne faldt adjudanten og en underofficer. En garder havde der anbragt 50 kg trotyl i et kontor, fordi han ville sprænge bygningen i luften, når tyskerne havde besat den, men da fangne danske gardere blev anbragt i etagen ovenover, måtte han opgive at udføre planen. I baraklejren på Amager varede kampen, til det blev lyst, der var fem døde og seks sårede. Skydeskolen for håndvåben blev forsvaret af kaptajn Münster alene. Han holdt bygningen i en halv time imod et tysk kompagni og tre panserkanoner. Tyskerne blev yderst forbavsede, da de opdagede, at de havde kæmpet mod een mand.

I Næstved kæmpede garniso-

nen i tre kvarter. I Holbæk kom tyskerne ikke om natten, og byens kommandant, oberst Råbye, begyndte at sætte byen i forsvarstilstand og indkaldte folk fra byen og omegnen. Da man næste dag fik at vide, hvorledes det var gået i andre garnisoner, overgav styrken sig, da en tysk parlamentær ankom ved 15-tiden. I Nyborg og Ringe kæmpedes der i ca. halvanden time og i Odense i een time. I Jylland lå ingen danske styrker.

Hærens tab var ialt seksten faldne, deraf syv officerer og underofficerer, og seks og fyrre sårede, deraf 10 officerer og underofficerer.

Flåden sænkes

Viceadmiral Vedel havde allerede den 27. august truffet en række forholdsregler, der skulle hindre en tysk besættelse af Holmen og flådens skibe havd. ordre til at ligge på et kvarters dampvarsel og nærmest i skarpeste beredskab. Ordren til ikke at yde modstand blev oversendt til de forskellige chefer, men med den tilføjelse — der var på viceadmiralens eget ansvar — at skibe efter omstændighederne kunne sænkes. Og selv efter kl. 4 lykkedes det viceadmiralen pr. telefon at give yderligere instrukser til provinsafdelingerne.

Kl. 4 kom der meddelelse fra Korsør om, at der blev skudt og kort efter var der tyske automobiler ved værftsbroen i Prinsessegade. Broen var imidlertid oppe, og der blev derved tid til, at chefen for søværnskommandoen, kommandør Grandjean, kunne give ordre til at sænke skibene. Samtidig blev der pr. radio givet ordre til alle skibe udenfor København om at søge svensk område — men ikke alle skibe modtog ordren.

Sprængningen af skibene var forberedt, så straks ordren var givet flammede eksplosionerne på Holmen op, medens de tyske parlamentærer måtte gøre en omvej for at komme ind på Holmens område. De blev forsinkede en snes minutter — og det var nok.

Da tyskerne kom ind på Holmen var de — som jo altid, når de blev

MUNKE MØLLE

(Aktieselskab) - ODENSE

K. Brøchner Misfeldt

Overlæge i Hæren

ODENSE

Papiraktieselskabet

SAPA

ODENSE

Kontant-

IVERSEN

Klaregade 3

Odense

D. F. P.

Maskinfabrikken

SJØLUND

Tlf. Vejstrup 77

**Odense ny
Margarinefabrik**

Hjallese

$\frac{1}{5}$ **K. T. Knudsen**

Wishmandsgade 3

ODENSE

HANS JØRGENSEN & SØN

Pjentedamsgade 49 - Odense

Møller & Co.

Odense A/S

A/S Odense Litografiske Anstalt

HAGEN & SØRENSEN

Th. Duch

VINHANDEL - ODENSE

K. F. K.

narrede — rasende, og lederen af den tyske aktion Korvettenkapitän Petersen, rasede mod de danske officerer og hævdede, at der var bicvet skudt på tyskerne. Dette var ikke rigtigt. Der var ikke løsnet et skud fra dansk side, medens tyskerne havde skudt vildt om sig og såret flere danske og et par af deres egne folk.

Ialt sænkedes 28 flådeenheder på og ved Holmen. Flåden havde fået revanche for den 9. april.

Flådeenhederne ude omkring i provinsen havde meget forskellig skæbne. Panserskibet Niels Juel lå i Holbæk havn under kommando af kommandørkaptajn Westermann. Det modtog ordren om at gå til Sverige kl. 4,30, men da det fra land modtog signal om, at der var udlagt tyske miner nord for Isefjorden, og at der ville komme en dansk søofficer med ordrer, holdt »Niels Juel« sig ud for Isefjorden, efter at den havde passeret Hundested kl. 8,35. 20 minutter efter blev den angrebet af en tysk flyver, der kastede to bomber, som faldt 20-30 meter agter for skibet, og der fulgte nu en række angreb, der dog ikke førte til træffere på Niels Juel, men bomberne faldt indtil 5—10 m. fra skibssiden og rystelserne ødelagde en del om bord.

Den danske søofficer ankom nu med ordre fra viceadmiralen om, at Niels Juel skulle ankre og afvente nærmere ordre. Niels Juel havde nu ingen mulighed for at nå Sverige, og da ordren var udstedt fra hotel »Phoenix«, de tyske marinemyndigheders hovedkvarter i København, sejlede chefen Niels Juel ind i Isefjorden og satte den på grund i Nykøbing bugt. Søventilerne blev åbnede og knuste, og antiluftskyts, ammunition, håndvåben og kilerne til 15 cm. kanonerne og adskilligt andet materiel blev kastet udenbords. Næste dag blev Niels Juel besat af to tyske torpedobåde og besætningen interneret i Nykøbing. Niels Juel havde fem sårede og een af dem døde senere.

I Korsør lå fire ministrygere og fire kuttere. De blev på sædvanlig vis overfaldet, og der fulgte et

kvarters kamp, hvor der var dræbte og sårede på begge sider.

Skoleskibene »Ingolf« og »Hvidbjørnen« var på øvelsestogt i Storebælt, og de gik først søndag morgen underretning om situationen. Skibene gik derefter op gennem Storebælt — ombord på begge skibe var der »klart skib«. Kl. 10,35 blev begge skibe holdt op af tyske flådeenheder og blev under tysk flag kommanderet til at sejle mod Korsør. På »Ingolf« gjorde man sprængbomben klar og begyndte stilfærdigt at fylde fyrplads og ammunitionsmagasiner med vand. Da skibet begyndte at synke, samlede tyskerne besætningen på agterdækket, og tyskerne tog 10 kadetter som gidsler og erklærede, at de ville blive skudt, dersom skibet sank. Chefen beordrede derefter sprængbomben sat ud af funktion og sænkningen standset.

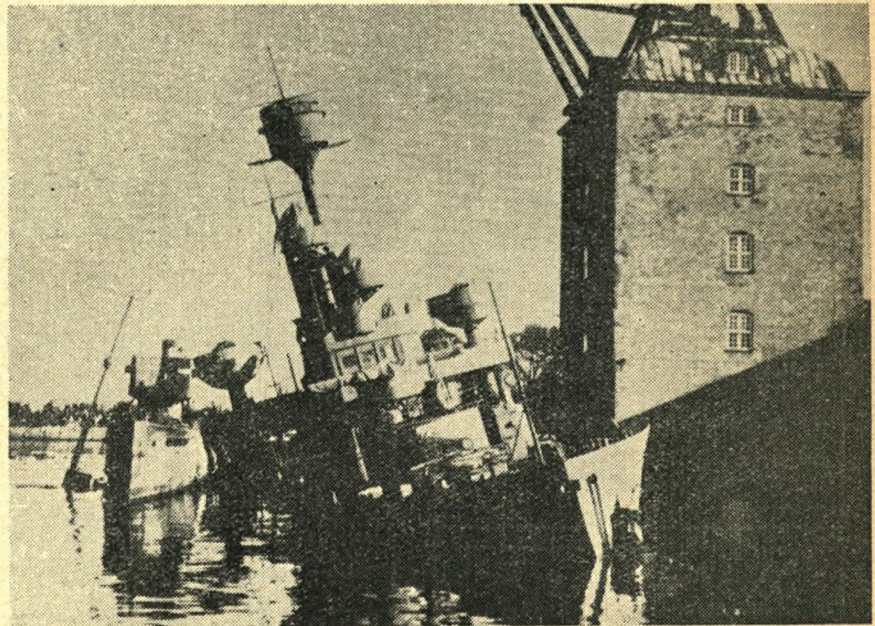
»Hvidbjørnen«s chef samlede besætningen på agterdækket og lod sprængbomben antænde. Da der manglede to minutter i sprængningen, lod han det danske orlogsflag hejse igen og fortalte tyskerne at skibet var kaput — og samtidig fik besætningen ordre til at springe i vandet. Medens »Hvidbjørnen« sank, svømmede tre kadetter tilbage til

skibet og halede det tyske flag ned, så skibet sank med kun det danske flag vajende.

Ministrygeren MS1 lå i Skelskør havn. Den camouflerede sig med sort maling og nåede syd om Gedser til Sverige. Ialt lykkedes det fire enheder: Torpedobåden »Havkatten« og tre ministrygere at nå Sverige, samt ny lejede kystbevogtningskuttere. Af de sidste havde nogle en del af kystpolitiet og en del af politiets materiale angående sabotagesager med over.

Tysk terror

Hærens og flådens personel blev interneret. I hovedstad og provins blev et stort antal kendte og ansete danske arresterede og internerede, bl. a. så godt som alle Det konservative Folkepartis rigsdagsmedlemmer og en væsentlig del af partiets organisationsledere. Tillige arresteredes redaktører og journalister både i hovedstad og provins, repræsentanter for skuespillere og læger, ungdomsorganisationer, universiteterne i Århus og København, studenterorganisationerne, forfatterne og jødernes organisationer. Venstres, radikales og socialdemokraternes organisationer gik derimod helt fri.

Flåden svarede med at sænke skibene. Til højre »Peder Skram« og varmebåd, derefter mastetoppene af »Hvalrossen« og »Makrellen«.

A/S LAURITSEN & ROSS

Brockmanns Hjørne

Odense

FISCHERS

Bogtrykkeri

Nørregade 39-41

Odense

Odense Kulkompagni

NØRREGADE 29 — TLF. 710

Knud Andersen

Bygningsartikler en gros

ODENSE

L. POULSEN

Tømrer- og Snedkermester

WICHMANDSGADE 15

ODENSE

A/S Max von der Lieth

Havnegade 25

ODENSE

Kaffehuset

v/ O. Clausen

Gøteborggade

Odense

Odense Drengetøjs Lager

v/ A. Lett Johansen

Asylgade 16

Tlf. 1572

Hj. af Vindegade

A/S Rasmus Holbeck & Søn

ODENSE

ODENSE
FRØKONTOR
ODENSE

AKTIESELSKABET

EMIL NECKELMANN'S MASKINFABRIK

ODENSE

Tyskerne bestred, at de pågældende var gidsler, men i Esbjerg meddelte de tyske myndigheder direkte de arresterede, at de var gidsler.

Samtidig med den tyske aktion blev der erklæret undtagelsestilstand over hele landet, og i løbet af søndagen begyndte de tyske tropper i København at vise deres magt. De tyske vagtposter og patrøiller skød på folk uden varsel. Byens centrum blev ryddet ved hjælp af tanks og armerede biler den ene gang efter den anden. Adskillige, der mishagede tyskerne blev mishandlet. Men gaderne tømtes ikke. I titusindvis valfartede folk til de steder, hvor der var blevet kæmpet — og rygterne om, at afdelinger af hæren havde unddraget sig interneringen og nu førte guerillakrig mod tyskerne svirrede i byen. Det var ikke rigtigt. Skyderiet stammede udelukkende fra tyskerne, der skød dagen igennem, og nu om natten med, skønt der ikke var andet end raslende blade og katte at skyde på. På slaget 21 kørte to tanks op på Kongens Nytorv og åbnede ild mod de mennesker, der sad på bænken. Ialt dræbtes i denne periode 14 mennesker landet over og 243 sårede blev indlagt på hospitalerne.

Men hverken København eller det øvrige land tabte humøret. Historien om københavnerdrengen, der gik hen til tigertanken på Rådhuspladsen og spurgte tyskerne om de solgte lodsedler, er formodentlig løgn, men typisk for københavnerhumørets afparering af terroren.

De politiske følger

Tyskerne udsendte straks om morgenen proklamationer, hvori undtagelsestilstanden bekendtgjordes, og hvori embedsmænd og funktionærer beordredes til at fortsætte i deres stillinger. Møder blev forbudt. Trafik på gaden efter mørkets frembud blev forbudt. Benyttelse af post, telegraf og telefon blev forbudt og strejke blev forbudt med dødsstraf for overtrædelse.

Tyskerne havde besat ministerialbygningerne på Slotsholmen og dermed de facto afsat regeringen.

I løbet af søndagen fulgte der nu en række møder mellem de tyske myndigheder og danske instanser.

Søndag middag sammenkaldte general Hanneken departementscheferne og andre overordnede embedsmænd i Nyboder skole. Hanneken pålagde her embedsmændene at blive i deres pladser og gøre deres bedste for at administrationen kunne foregå uforstyrret. Direktør Svenningsen, udenrigsministeriet svarede, at man ville overveje beskedene under hensyn til landets interesser.

Umiddelbart efter dette møde var en række erhvervsrepræsentanter tilkaldt. Hanneken udtalte her, at ansvaret for det skete hvilede på enkelte personer, og at den tilstand, der nu var etableret, kun skulle være midlertidig. I løbet af få dage skulle kongen og regeringen atter overtage styret. »Det er ikke Tysklands job at styre Danmark. Tysklands interesse er opretholdelse af produktionen, og jeg henstiller til industriens folk at sørge for, at dette sker. Det er den eneste måde, hvorpå situationen kan afvikles«. Københavns overborgmester svarede på lignende måde som direktør Svenningsen.

Senere på dagen sammenkaldte dr. Best pressen i Dagmarhus. Han bebrejdede pressen, at den ikke havde fulgt hans henstillinger, men i stedet fulgt en tysk fjendtlig linje og »dyppet en ætsende gift i befolkningen«. »Jeg vil derfor fastslå, at pressen bærer en forfærdelig skyld for det, der nu er sket. Den har bidraget til at indpode befolkningen, at Tyskland stod på svage fødder, at vi ikke vidste, hvad vi skulle foretage os, og at vi ikke var i stand til at styre dette latterlige Lilleland (dieses lächerliche Ländchen). Man har besvaret vor imødekommende holdning med sabotage, bomber og gift. Kvitteringen for det, har De fået i nat.«

Best meddelte derefter, at pressen ville komme under streng og direkte tysk censur. Forordningerne, der i fremtiden ville blive udstedt gennem udenrigsministeriets pressebureau, ville ikke længere være henstillinger, men ordrer, og

enhver redaktør, enhver i redaktionsstaben, ville komme til at hæfte for, hvad han selv skrev i bladet. »Der er ingen, der må være i tvivl om, at enhver redaktør hæfter med sit hoved for, at befolkningen ikke længere forgiftes.«

Radiobygningen var også blevet besat af tyskerne, og medarbejderne fik at vide, at radioen fra nu af var under direkte tysk kontrol. Der skulle bringes tyskvenlig propaganda, men dog ikke nationalsocialistisk propaganda.

Politiet blev afvæbnet, og tyskerne søgte rundt om i landet at afkræve politiet loyalitetserklæringer, og der opstod en temmelig betydelig forvirring landet rundt, indtil rigspolitichefen fik sendt en instruks ud om, at politiet skulle vedblive at passe sin tjeneste, men nægte at afgive loyalitetserklæringer.

Kongen var tysk krigsfange. Regeringen de facto afsat eller i hvert fald effektivt hindret i at fungere. Dr. Best havde om søndagen en samtale med Scavenius, hvori han udtalte ønsket om, at regeringen demissionerede.

Resultatet blev, at regeringen indgav sin demissionsbegæring, men kongen nægtede at modtage den. Kongen bevarede derved ministrene som sine rådgivere, medens deres administrative funktioner ophørte. Samtidig udsendtes en opfordring til embedsmændene om at blive på deres poster.

I det meste af den kommende måned forhandlede nu om organiseringen af det danske styre. Den 22. september holdt nimandsudvalget møde, og man vedtog her et svar på tyskernes ønske om en ny regeringsdannelse, der lød: »Da man ikke er klar over, under hvilke betingelser et ministerium ville komme til at arbejde, mener man ikke at kunne fremkomme med noget forslag. Opretholdes foranstaltninger af mere eller mindre lignende karakter som de nuværende ved undtagelsestilstandens ophævelse, er der ikke mulighed for at danne et grundlovmæssigt ministerium. Et ministerium under disse forhold ville savne væsent-

Maskinfabrikken SIO

Odense

M. P. Allerups Efterfølgere

AKTIESELSKAB

ODENSE

Emmerich's

Boghandel

Smedestræde 4 . Tlf. Odense 767

ODENSE SAVVÆRK

Knud Jacobsen

Forlaget

»Arnkron«

ODENSE

THE CANNED CREAM & MILK CO. A/S

Odense

*Nørrebros Vogn- &
Karosserifabrik*

J. M. FREDERIKSEN
Tlf. 1310 Nørrebro 72

ODENSE

Aktieselskabet

Gasaccumolator

Ejlskovgade 22

Odense

SCHRÖDER & SCHRÖDER

Benzin-Aktieselskab

ODENSE

F. D. B.s Trælafdeling

ODENSE

Friis & Frederiksen

Skibsmæglere

H. CHRISTENSEN - TH. JESSEN statsaut.

Telefon 30

Tel. Adr. Friis

ODENSE

Odense Havns Stevedorvirksomhed

(Simonsen & Møller)

Nørrebro 47

Odense

lige dele af de forfatningsmæssige be-
føjelser.»

Samtidig meddeltes det departe-
mentscheferne, at rigsdagen var ind-
forstået med, at de fortsatte under
henvisning til nødretsgrundsaetn-
ingen. Man var ogsaa indforstået med,
at de kunne forlænge love og give
nye indenfor snævre områder og
under iagttagelse af dansk rets-
sædvane og retsbevidsthed. Men det
fremhævedes, at der ikke herved
blev givet nogen forhåndsgodken-
delse af deres beslutninger.

Dette blev den nye grundlov for
Danmark. Meget hurtigt skabtes en
stiltfærdig, men effektiv forbindelse
mellem departementscheferne og
politikkerne, så alle vigtige afgørel-
ser blev kontrollerede af rigsdagens
repræsentanter. Det var i hoved-
sagen nimanndsudvalgets medlem-
mer suppleret med nogle af de po-
litiske ministre, der røgtede denne
opgave. Departementscheferne på
deres side holdt kontakt med hin-
anden gennem fællesmøder, men
den enkelte departementschef hav-

de stadig det fulde ansvar for sit
område.

Den ordning, der således groede
frem, viste sig at kunne fungere
tilfredsstillende til befrielsen. Og
den havde endda styrke til at kun-
ne modsætte sig tyske krav.

Den 29. august blev i den danske be-
folkning hilst som en befriende begiven-
hed. Selv om der nu var friere bane for
den tyske terror end før, så var Dan-
marks og befolkningens stilling nu klar.
Vi havde ikke mere nogen forpligtelse
til at vise tyskerne blot et formelt ven-
ligt ansigt. Vi var nu i alle henseender
et land, besat af fjenden. I udlandet fik
Danmark den nat sit rygte helt genop-
rettet — og ikke mindst sænkningen af
flåden havde her en stor moralsk ind-
flydelse.

Langt fra at svække den aktive
modstandskamp betød den 29. au-
gust en uhyre styrkelse af den. Det
skulle herefter blive stadig vanske-
ligere for tyskerne at styre »dieses
lächerliche Ländchen«.

Harald R. Martinsen

HVERKEN HAD ELLER KÆRLIGHED!

Indlæg i diskussionen om samkvem med tyskerne

Af landsretssagfører R. Prytz

For dr. Poul Gøtzsche, hans ind-
sats, hans tro, hans karakter har
jeg den største respekt. Men hans
lige så smukke som følelsesbetone-
de indlæg i numret for juli og
Fosmarks bemærkninger trænger
til et tillæg.

Vi skal hverken hade (hvem si-
ger iøvrigt det?) eller elske ty-
skerne. Men vi skal søge at undgå
en ny 9. april, ikke mindst ved om
muligt at fremme de meget spæde
demokratiske spirer i det tyske
folk. Selvfølgelig vil vi gerne være
sammen med Hiltgunt Zassenhaus;
selvfølgelig har vi den allerstørste
respekt og beundring for mændene
fra den tyske modstandsbevægelse,
der arbejdede under tifold vanske-
ligere og farligere kår end vi. *Men
er det i dag disse mennesker, hvis
ånd hersker i tysk liv?* Hvem tør
i sandhed svare ja på det?

Lider en tysk flygtning nød, og

ingen er nærmere til at hjælpe, er
det min kristne pligt at gøre det.
Og beder en tysker af hjertet om
tilgivelse for sine eller sit folks
fejl, skal han have tilgivelsen, men
heller ikke før. Men det har blot
intet at gøre med, om vi skal om-
gås tyskerne på lige fod fagligt,
sportsligt eller i andre henseender.
Den tysker, der vil omgås Tysk-
lands fjender fra sidste krig på
lige fod, må først i ord og om mu-
ligt i gerning tage afstand fra Hit-
lervældets forbrydelser. Kan man
iøvrigt tænke sig noget andet kul-
turfolk end det tyske, hvor en for-
bryder som Hitler kan få en sådan
magt?

Hvad et menneske sår, skal det
og høste; denne vigtige lov er det
ikke sundt at sætte sig ud over, ej
heller når den gælder et helt folk;
thi her vil høsten ofte virke ned
gennem flere slægtled.

Er der i dag noget virkeligt tegn

på, at det tyske folk har lært af
nederlaget og dets årsager- At man-
ge tyskere siger »ohne uns« i
spørgsmålet om ny oprustning, er
kun glædeligt; men hvor meget be-
tyder det? Ligger der ikke meget
forskellige motiver bag? Hvad gør
Tyskland for at genoprette de ska-
der, det ved sine forbrydelser har
påført så mange folk? Leve-
foden i Vesttyskland har alle-
rede nogen tid været højere
end i det sejrriige England!
Det kan give anledning til efter-
tanke. Englænderne jamrer ikke i
selvmedlidenhed. Er Tyskland be-
gyndt at vedgå gælden fra sidste
krig, f. eks. de mange milliarder til
Danmark? Den slags hører man al-
drig om. I USA bliver en tysker
bedre behandlet end den negersol-
dat, som satte livet i vove eller
måske endda blev invalid i sidste
krig. Har Tyskland vist nogen til-
bøjelighed til at gøre uretten fra
1864 god mod de danske i Sydsles-
vig og den indfødte befolkning der?
Samtidig med at man vil have Sår
tilbage til riget, søger man at sabo-
tere en kommende udøvelse af selv-
bestemmelsesretten i Sydslesvig og
om muligt ved flygtningene fra Øst-
prøjsen og penge fra Amerika kvæ-
le alt dansk liv een gang for alle;
fortsætter vi danske vor ansvar-
løse, fejge og vege passivitet i dette
for vort land katastrofalt vigtige
spørgsmål, har vi en skønne dag en
meget talrig, østprøjsisk befolkning
lige syd for grænsen, en befolkning
der ganske naturligt vil tilstræbe
»Lebensraum« nord på. Da man
ikke efter 1918 fik Tyskland opdelt
i de tidligere tyske lande, er det
næppe muligt nu; derfor har Dan-
mark en særdeles stor interesse i,
at Tyskland bliver en samlet, af-
rustet stat, så at flest mulige af
flygtningene kan komme hjem igen.
Så vil ogsaa håbet om en 5. maj
syd for vor grænse vokse!

Fosmark mener, at det måske er
et levn af nazistisk sprogbrug at
tale om, at man ikke kan stole på
en tysker over en dørtærskel. Ak
ja, gid det var så vel! Skal det vir-
keligt være nødvendigt at minde om
et par historiske kendsgerninger —
udover den mere almindelige, at

KONSUMMÆLKMEJERIERNE

i Odense

F. J. Petrasi

Restaurant

SCHIPKA

Nørrebro 6267 . Odense

Peter Noes

Nørrebro 43 . Tlf. 10620

ODENSE

Skotøjsforretningen

SCT. ANNE

ODENSE

Stenco A/S

ODENSE

Holbecks Fajance Forretning

Aktieselskab

ODENSE

ODENSE KRØLHAARSFABRIK

Møbelstof- og Tæppeimport

Odense

Paul Wilhjelm

VESTERGADE 89 — ODENSE

Carsten Petersen & Co.

Import af Kul og Kokes

Odense

Tyskland i umindelige tider har været os og andre lande en yderst ubehagelig nabo? 1866 — Pragerfreden § 5: Hvornår blev den opfyldt? 1870 — Emser-Depechen, som Bismarck forfalskede. 1914: »En lap papir« om pligten til at respektere Belgiens neutralitet. De tyske videnskabsmænds »Es ist nicht wahr...!«, suppleret med folkets »Gott strafe England!«. 1919-32: Talrige forsøg på at slippe uden om de pligter, man havde sagt ja til ved Versailles-traktaten. Churchill har kaldt den sidste krig for »den overflødige krig«: thi endnu efter 1930 havde en bestemt optræden overfor Tyskland hindret den!

Hos mange tyskere træffer man noget uforklarligt, skriver Fosmark. Prøv at læse Grundtvigs udtalelser fra 1838 i »Mands-minde« om de ulykker og lidelser, der vil komme over Europa den dag, da alt, hvad der taler og tænker tysk, samles under en ny Napoleon! Prøv at læse »Dommens Dag«, der i 1908 i enkeltheder beskriver Københavns besættelse 32 år senere! Hvad føler en tysker nu, når han får citeret digteren Emanuel Geibels ord »Und es mag am deutschen Wesen einmal noch die Welt genesen!«? Finder han det »famos« og glæder sig over den overlegne tyske kulturs verdenshistoriske opgave? Eller erkender han, at det er en ulykke for det tyske folk, at det endnu ikke har forstået at respektere andre folks ret til at leve efter eget ønske? I så fald er der en chance for, at vi engang med tiden kan behandle tyskerne på lige fod. Thi demokratiet forudsætter, at alle har respekt for andres frihed til at indrette sig livet efter ønske, så længe ikke ønskerne generer andre. Men hidtil har man kun set Tyskland behandle andre enten fra oven ned eller nede fra op. Begge dele er lige utiltalende.

I Amerika tror man på tyskerne; thi der har man ikke mærket dem på kroppen, som man har det i Europa og da ikke mindst Tysklands naboer. Lad tyskerne vise os, at de fortjener vor tillid lad os indtil da ikke være blåøjede! —

REJST 42.000 KM. FOR AT BESØGE SØNNENS GRAV.

Et australsk ægtepar Alan Crosby og hustru er i denne sommer i Danmark for at besøge sønnens grav i mindelunden ved Esbjerg.

Natten efter den 9. april 1944 blev en Lancstermaskine fra Royal Air Force fra 460. eskadrille skudt ned ved Ale, da den var på vej tilbage til England efter at have udlagt miner ved havnen ved Danzig. Kun een af maskinens 7-mands besætning slap fra nedstyrtningen med livet, blev hjulpet ud af landet over Sverige, og kom efter krigen tilbage til Australien. Men inden han forlod egnen, havde han givet en lærerfrue i Rask Mølle oplysning om sine dræbte kammerater, deriblandt Peter Crosby. Skæbnen ville, at forældrene fik meddelelsen om sønnens død gennem de australske flyverstyrker netop samme dag, han ville

være fyldt 21 år. Hvad der iøvrigt var sket med ham og hans kammerater, fik de først oplysning om 14 måneder senere. Umiddelbart efter befrielsen satte lærerfruen sig i forbindelse med den overlevende fra Lancasteren, fik adresserne på hans kammeraters forældre og underrettede dem om, at de omkomne flyvere var jordfæstede i mindelunden ved Esbjerg, og at gravene blev passede med den omhu, man fra dansk side skylder disse unge mænd.

På Peter Crosbys 30-års fødselsdag stod hans forældre stærkt bevægede ved sønnens grav i mindelunden ved Esbjerg.

I begyndelsen af september er ægteparret tilbage i Australien efter en rejse på 28.000 miles, ca. 42.000 km, eller 2000 km mere end jorden rundt ved ækvator.

Nazismens hærchef i Norge paa fri fod

Den tidligere øverstkommanderende i Norge, generaloberst Nikolaus von Falkenhorst blev den 13. juli løsladt fra det britiske krigsforbryderfængsel i Werl i Westfalen. Falkenhorst der nu er 68 år gammel, lider af Angina pectoris.

Falkenhorst blev arresteret efter krigen. Han sag blev bedømt af en britisk militærdomstol, og den 2. august 1946 blev han dømt til døden. Dommen blev ændret til 20 års fængsel. Han blev dømt for at have givet den såkaldte commandoordre ifølge hvilken allierede commando-tropper, der blev fanget på ligegyldig hvilken slagmark under krigen, skulle dræbes.

Der er omtrent 100 krigsforbrydere i Werl i Westfalen. Falkenhorst var blandt de mange fanger, som den vesttyske kansler Konrad Adenauer talte med, da han aflagde besøg i fængslet den 28 juni. Han lovede fangerne, at der fra tysk side skulle blive gjort alt,

hvad der var muligt, for deres befrielse, der krævedes på alle tyske veteranmøder.

Falkenhorst, der har været professionel soldat siden 1903, førte et af Hitlers armekorps i krigen mod Polen. Han rykkede gennem landet med sine tropper til Bialystock, omtrent 250 km nord for Warszawa.

I 1940 fik Falkenhorst ordre til at forberede det nazistiske angreb på Danmark og Norge, som også gennemførtes under hans kommando. Senere blev han militærgouvernør i Norge og beholdt denne post til 1944, da han blev afløst på grund af hans modstand mod den politiske kurs, som den daværende nazistiske rigskommissær Terboven slog ind på. Falkenhorst er født i Breslau, der nu er under polsk administration.

En britisk domstol i Braunschweig erklærede ham skyldig i syv anklagepunkter i forbindelse med den berygtede commando-ordre.

Det fyenske Trælastkompagni

Aktieselskab-Odense

^{A/S} FYENS KONSERVESFABRIK

Møller & Sørensen

Aktieselskab

Odense

Fyens Sækkekompagni

Aktieselskab

R. A. Skovsted

Skotøjsmagasin

Vestergade

Odense

FOLKETEATRET

Odense

Svend A. Huset

Kongensgade 44-48

Odense

Aktieselskabet
Roulunds Fabriker

Odense

Odense:
Tlf. 55, Rigstelf. 13

København:
Tlf. Vester 9580

Kiel er den nye nazibevægelses hovedstad

Det erfares, at de forurettede nazisters organisation, der er blevet omtalt i disse dage, har en hovedcentral i Kiel, skriver redaktør Jacob Kronika til Flensborg

Avis. Herfra bæres agitationen ud i hele Sydslesvig og Holsten. Hovedkravene om godtgørelse til de tidligere nazi-aktivister, der føler sig forfulgt og forurettet, går ud på følgende:

Løssladelse af samtlige tyskere, der endnu holdes i fangenskab og arrest, finansiel godtgørelse for alle interneringer; godtgørelse til afdøde internerede nazisters efterladte; godtgørelsen til forhenværende nazister henholdsvis til deres efterladte skal stå i rimelig forhold til den offentlige støtte, der ydes forhenværende koncentrationslejr-fanger og deres efterladte; erstatning for alle de tab, der er opnået ved nazisters internering; en godtgørelse een gang for alle til dem, der ifølge deres politiske rang i nazi-Tyskland i 1945 og årene derefter automatisk faldt ind under interneringsbestemmelserne, og en lignende godtgørelse til alle de nazister, der bev tvunget til efter 1945 at gå under jorden og som følge deraf en tid lang måtte affinde sig med en levestof under det normale.

Dise krav fandt enstemmig godkendelse på det tidligere omtalte nazi-møde i Fallingbostel.

Af senere modtagne referater fra dette opsigtsvækkende nazi-møde fremgår yderligere, at den præst, der holdt hovedtalen, hedder Jacobhagen; han er såkaldt »tysk kristen«, var major af reserven og partifælle nr. 7000, altså en meget fremtrædende nazist. I sin prædiken sagde han om de døde nazister: »De har stået i et stort ideals tjeneste.«

En anden taler på mødet i Fallingbostel påstod, at de gamle nazister gennemgående var langt bedre demokrater end mange af dem, der i dag med stor stolthed præsenterede sig selv som demokratiets talsmænd.

Den tidligere nazistiske lands-

gruppeleder, dr. Erich, der ventes at blive det tyske partis repræsentant i den nye forbunds dag, udtalte følgende:

En kommende tysk revolution vil omtrent komme til at ligne juni-rejsningen i Østberlin. I forbindelse med denne tyske revolution vil de røde faner blive revet ned og tyskland-sangen blive sunget, men i dette tilfælde fra begyndelsen til enden. (For øjeblikket synges ved officielle ejligheder kun det tredje vers).

De forurettede nazister fra Rihmlandet har til på søndag planlagt et møde i selve forbundshuset i Bonn. Man må dog vel kunne gå ud fra, at begivenhederne og toernerne i Fallingbostel vil gøre det umuligt at åbne Bonn-parlamentets døre for tilkendegivelser af den art.

Film af Flemming Muus

Saga møder den kommende sæson med et arbejde, der ligger uden for dette selskabs sædvanlige produktion, nemlig filmatiseringen af *Flemming B. Muus'* nye roman, »Der kom en dag«. I ti måneder har man i Saga-studiet arbejdet på denne film om modstandsbevægelsen; det bliver den dyreste, *John Olsen* hidtil har fremstillet. Den bygger delvis på en autentisk oplevelse. En ung faldskærmsjæger er blevet fanget af tyskerne og skal transporteres bort. Undervejs angriber en gruppe modstandsfolk Gestapo-vognen, og i den tumult, der opstår, lykkes det faldskærmsjægeren at flygte med sin medfange, som han er lænket til. Hans kammerat falder for tyskernes kugler, men faldskærmsjægeren finder skjul i en kirke, og man får ham gemt i klokkerboligen, indtil han kan blive bragt over til Sverige. Denne episode har Muus udbygget og på baggrunden af den digtet en kærlighedshistorie mellem det unge par, *John Wittig*, og *Astrid Villaume*. Desuden medvirker *Kjeld Jacobsen*, *Inger Lassen*, *Louis Miehe-Renard* og *Svend Methling* står for iscenesættelsen.

K. H.s

mærkater

Ethvert brev bør forsynes med vore smukke mærkater i farvetryk.

Vi har to at vælge imellem:

1. *Bernadotte-mærkatet med hans billede.*
2. *Kammeraternes Hjælpefonds mærkat.*

Begge mærkater foreligger i ark med 25 stk. à 10 øre og fås ved at indsende beløbet til giro 780, Kammeraternes Hjælpefond, St. Kannikestræde 10, København K.

De indkomne beløb går til fondens hjælpearbejde.

RESERVERET

FRED. RASMUSSEN

Odense

Tæppe-Gården

Vestergade 58
Tlf. 12637
Odense

N. P. HANSEN & Co.

Tlf. 1838
Telegram-Adr. Spedition
ODENSE

Axel Brandt

Glas Porcelæn Køkkenudstyr
Vestergade 48
Tlf. 1087-8287 Odense

Dansk Automobil Compagni

Rugaardsvej 9 — Tlf. 58
Odense

I. Reymond

Jørgensen

Landsretssagfører
Vestergade 44 Odense
Tlf. 400 — Giro 9755

Karl Nissen

I. Knudsens Eftf.
Ur- og Optisk Specialforretning
Kongensgade 62 Odense

Vald. Tørring

Odense
Kongensgade 13

FN-rapporten bygger på et bredt materiale

Men Sovjet nægter at give oplysninger

FNs rapport, som vi bragte i juli-nummeret gøres til genstand for nærmere omtale i Ekstrabladet.

Det hedder heri bl. a., at kommissionen er resultatet af forhandlinger i FNs økonomiske og sociale råd. Allerede i 1947 opfordrede det store amerikanske fagforbund — American Federation of Labor — til en undersøgelse af slavearbejdets former og omfang. I 1949 blev sagen taget op af det økonomisk-sociale råd, som vedtog i samarbejde med den internationale arbejdsorganisation at nedsætte en kommission til undersøgelse af spørgsmålet. Det store flertal af medlemmerne gik ind for denne resolution, mens Rusland og de andre kommunistiske stater i rådet modsatte sig beslutningen. Denne ad hoc kommission kom til at bestå af tre medlemmer, nemlig den tidligere norske højesteretspræsident Pål Berg, inderen Sir Ramaswani Mudaliar, vicepræsident i det økonomisk-sociale råd og tidligere premierminister i staten Mysore og endelig den tidligere mexicanske ambassadør Felx Pelavicini, som senere afløstes af den forhenværende peruvianske udenrigsminister E. Garcia Sayan.

Sovjetunionen og dets allierede nægtede at give kommissionen oplysninger, men det materiale, som blev indsamlet gennem et spørgeskema, der udsendtes til alle regeringer, samt oplysninger forelagt af private organisationer, tidligere fanger i slavelejr og afhøringer af meget forskellige grupper og enkeltpersoner, har dog givet tilstrækkeligt til at kommissionen kan belyse slavearbejderproblemet og trække de stater frem i lyset, som forsynder sig på dette punkt.

Kommisionens opgave blev dels at undersøge, hvorledes og i hvilket omfang slavearbejde blev an-

vendt som et politisk tvangsmiddel eller som straf for at give udtryk for politiske meninger, der divergerer fra de herskende og dels at undersøge de love, der danner grundlaget for denne praksis og den måde, hvorpå de administreres »i lyset af principperne i FNs grundlov, den universielle deklARATION om menneskerettighederne og den internationale arbejdsorganisations konvention nr. 29«.

16. juli 1952 offentliggjorde FN et foreløbigt resultat af undersøgelserne. Det gik ud på, at der i Tjekoslovakiet fandtes 247 lejre med 350.000 fanger, 95 lejre i Ungarn med 93.000 fanger, i Rumænien 45 lejre med 250.000 fanger, i Bulgarien 30 lejre og 62.500 fanger og i Polen 25 lejre med 500.000 fanger. Opgivelserne for antallet af slavearbejdere i Sovjetunionen varierer meget stærkt og svinger mellem 2 og 20 millioner personer. Den foreløbige rapport oplyste endvidere, at lejrene som regel befandt sig i nærheden af industri- og minecentre, eller hvor store statslige anlægsarbejder blev bygget. Kommissionen fastslog, at arbejdstiden var 10—12 timer om dagen, samt at fangerne fik dårlig ernæring, levede under dårlige boligforhold og fik meget lidt lægelig hjælp.

Kommisionen fastslår i sin endelige rapport, at »på basis af den sovjetiske straffelovgivnings almindelige mål, dens definition af straf i almindelighed og politiske forseelser i særdeleshed, er de begrænsninger, som denne lovgivning pålægger forsvaret i sager, der angår politiske forseelser, den omfattende bemyndigelse til straf, som den giver rent administrative myndigheder med hensyn til personer, der anses for at være en fare for samfundet og formålet med politisk opdragelse, den ind-

fører ved straffearbejde, som udføres i lejre, kolonier, i eksil og selv på det normale arbejdssted, grundlag for et tvunget arbejds-system, anvendes som middel til politisk tvang eller straf for at have eller udtrykke politiske synspunkter, og det er tydeligt på grundlag af de mange vidnesbyrd, der er undersøgt af kommissionen, at denne lovgivning anvendes på denne måde«.

Rapporten fastslår endvidere slavearbejdet i Bulgarien, Tjekoslovakiet og Rumænien og oplyser, at der i Polen findes lovgivning, som kan anvendes som grundlag for tvangsarbejde.

Episoder uundgåelige i Palæstina

Mens general Vagn Bennike, der var chef for modstandsbevægelsens væbnede styrker i Jylland, er i fuld gang med sit arbejde som stabschef for den FN-kommission, der overvåger overholdelsen af våbenstilstanden langs den israelsk-jordanske grænse, har hans forgænger, generalløjtnant William E. Riley fortalt journalister i FN-hovedkvarteret i New York om forholdene i dette område af den nære Orient.

— Alene den kendsgerning, at der mellem Israel og Jordan eksisterer en 600 km lang demarkationslinie, sagde general Riley, — betyder, at der må forekomme »episoder«. Han understregede, at denne demarkationslinie, der fremstod som et resultat af våbenstandsoverenskomsten, ikke er nogen naturlig grænse mellem to lande. Den skiller mange jordanske landbrugere fra deres egen jord, men »folk vil så og høste, selv om det bliver en sag om liv og død«!

Han understregede, at forårets episoder blot var fortsættelsen af lignende episoder gennem de sidste fire år.

På et spørgsmål om, hvorvidt man nu var kommet en fredelig løsning nærmere, sagde general Ri-

C. HOLBØLL, Tlf. Lov 101
A/S Dansk Frø & SILO SELSKAB
Køb af al Slags Frø i Friavl
Kontraktavl og al Slags Markfrø

Samsø Bank

TRANEBJERG

SAMSØ

Mejeriet „Fjenneslev“

Fjenneslev

Tlf. 5

Undløse Mølle & Savværk
pr. Tølløse

Kaseinfabrikken

»Svebølle«

Svebølle

ANDELSVASKERIET
FOR SYDVESTSJÆLLAND
SKÆLSKØR

FLEMMING ANDERSENS
Boghandel

Tranebjerg

Samsø

A/M TRANHØJ

pr. Brovst

HARBOES BRYGGERI

Skælskør

Bernhardt Jensen
Sadelmager- & Møbelforretning
Tranebjerg

Samsø

Brovst Blikvarefabrik &
Galvaniseringsanstalt
Telefon 95-178

WILH. HANSEN

Ur- & chronometremager

STORE HEDINGE Tlf. 28

SAMSØ
ANDELSSLAGTERI

N. C. Nielsen

Alabastindustri
Horsens

Københavns Sukkerraffinaderi

Sukkerfabrikken Nykøbing
Limiteret

Herremagasinet

C. H. Mortensen

Tranebjerg

Samsø

Skørping Hotel

v. Alf Nielsen

Tlf. 4

Skørping

Tlf. 4

ANTON PETERSEN

Korn- & Foderstoffer

SLAGELSE

Tlf. 25

Tlf. 24

SØLVGAARDEN

Tranebjerg

Samsø

Tlf. 727

CARL. M. JACOBSEN

Urmager
Skørping

Reserveret

SLAGELSE

MORTEN KÆMPE

Handelsgartner

Tranebjerg

Samsø

Tlf. 203

Restaurant

»Rebildhus«

Skørping St.

Slagelse Valsemølle ^{A/S}

Kaj Ginnerup

Tranebjerg

Samsø

A. P. JENSEN

Smede- og Maskinforretning
Tlf. 29 Kongerslev

Brdr. Madsen

Asnæs Maskinfabrik
Tlf. Asnæs 3 - 213

Johs. Rasmussen

Svebølle Tlf. Viskinge 123
Transport af enhver Art
Vogne indtil 15 Tons

GEDSTED

SPARE- OG LAANEKASSE

ley, at dette var vanskeligt at svare på. Demarkationslinien, der blot skulle have været i kraft i eet år, før en endelig overenskomst kunne komme i stand, var stadig grænselinie, og det kunne ikke blive den endelige. Denne måtte fastsættes »på stedet«, så man undgik problemer, som f. eks. når landsbyer skilles fra deres jordtilliggende.

General Riley mente, at det er Jordan og Israel selv, der til syvende og sidst må søge at finde løsninger på problemerne. Men i øjeblikket var parterne havnet i en blindgade. Det ville ikke være nogen heldig løsning, hvis FN forsøger at fremtvinge en fredstraktat. På den anden side mente han ikke, at den nuværende tilstand vil medføre en oplussen af fjendtlighederne.

En bog med fart og spænding

Captain W. E. Johns: Biggles stilser ultimatum, 222 sider, 7,50 kr. Grafisk Forlag.

Vi føres ind i den aktuelle situation for mangfoldige deltagere i den sidste verdenskrig: Soldaten, der måske var avanceret, kommer hjem og kan ikke finde passende beskæftigelse.

Flere af dem lokkes af en annonce, der lover en gylden fremtid, og nogle af dem rejser. De indskyder deres sammensparede skillinger i et foretagende, der ledes af dr. Liebgarten, en sleben taktiker, der forstår med smukke ord at beskrive sit grundlæggerarbejde i »Paradis-dalen« som et menneskekærligt arbejde på højeste plan.

Dagliglivet i dalen er imidlertid en tilværelse, der meget minder om livet i en k-z-lejr. Der er ganske vist ingen pigtråd, men dalens ledelse sørger for, at en indianerstamme hindrer flugtforsøg, og krokodiller i floden spærrer søvejen. En barkasse er den eneste sejlmulighed — og den ejes af dalens kommandant.

Det lykkes dog en nybygger at slippe hjem til England. Inden han dør efter de vanvittigste strabadser, betror han på dødslejet til Biggles, hvordan livet egentlig var i »Paradis-dalen«, og han beder Biggles befri de andre, der træller videre i dalen.

Biggles skaffer en vandflyvemaskine, og han finder dalen, der ligger i Sydamerika, mange dagsrejser borte fra civilisationen.

Hjulpet af tre soldaterkammera-

ter afslører Biggles dalens leder og hele den bande, der dirigerer foretagendet. Det viser sig at være en gruppe af ledende nazister, der arbejder videre med opfindelse af våben til brug for et nyt opgør.

Banden indkredses og tiltetgøres, og for dalens beboere slår nu frihedens time.

Bogen er fuld af spænding, og den drypper af eventyr fra først til sidst.

F-k

HVAD DER BLEV AF NAZI-HUSTRUERNE

HVAD er der blevet af hustruerne til Nazi-Tysklands Storheder?

Gørings hustru, den før så omsværmede skuespillerinde Emmy Sonnemann lever stiltfærdigt i en villa i München og ser kun ganske få nære venner. Hun har hidtil siddet meget småt i det, men vant for nylig en retssag, hvorefter hun får de værdier tilbage, hun havde, før hun indgik ægteskab med den stormægtige rigsmarskal.

Goebbels har så vidt vides ingen nulevende slægtninge. Hans mor er død, og for få år siden døde hans bror, som var direktør for et forsikringsselskab. Til gengæld efterlod gestapochefen Himmler sig hele to familier.

Hans rigtige hustru boede i Bavern sammen med deres fire børn, medens gestapochefen i Berlin levede sammen med en anden kvinde, med hvem han også havde børn.

Den rigtige fru Himmler ernærede sig som væverske. To af døtrene har amerikanerne ladet komme til USA, hvor de studerer. De har ikke taget navneforandring.

Fru von Ribbentrop er tilsyneladende den af nazi-enkerne, der har klaret sig bedst. Hun er ud af det tyske Champagne-dynasti Henckel, von Ribbentrop var repræsentant for firmaet, før han blev udenrigsminister — og hun har stadig sin arvepart i firmaet.

Ydermere forelå der fra krigsårene en aftale om, at hendes ældste søn skulle træde ind i firmaet, når han opnåede en vis alder. Champagne-firmaet er ikke spor interesseret i at skilte med navnet Ribbentrop og forsøge at slippe uden om denne forpligtelse, men fru Ribbentrop førte sag mod det og vandt, og sønnen sidder nu i et af direktør-kontorerne. Selv bor fru v. Ribbentrop i en raffineret villa i Düsseldorf, og hun holder adskillige selskaber, hvor der flyder en ikke uvæsentlig del af den champagne, hun lever så godt af.

Martin Bormanns skæbne kendes ikke. Rygterne har fortalt, at han skulle være i Spanien, i Rusland eller i Sydamerika, men ingen ved noget bestemt. Fru Bormann er død, men en søn lever.

Da sandheden om faderens forbrydelser gik op for ham, fik han et chok og gik i kloster.

Storadmiral Dönitz' hustru ernærer sig som natsygeplejerske på et hospital i Hamborg. Hun har sparet så mange penge sammen, at hun har kunnet købe sig et lille hus, og hun venter nu på, at gemalen skal blive løsladt i løbet af et par år.

Fru Hess sidder meget småt i det, hun må ernære sig ved tilfældigt arbejde, men også hun venter på gemalens hjemkomst.

Dagbladet
BORNHOLMEREN

Rønne

Rønne Konfektion

Carl Edv. Mogensen
Snellemark 19 Tlf. 1644
Rønne

Hele familien

velklædt på konto

— **Bolette** —

Antoniestræde 5 Rønne

RØNNE BIO

stadig førende

Alfr. Th. Haagensen

Juveler & Guldsmed

Rønne

SVEND HENRIKSEN

Urmager & Guldsmed

Aakirkeby

Tlf. 102

Centralhotellet

NEXØ

Renseriet »ELVA«

NEXØ

P. Lindberg

Landbrugs Maskinforretning
Rødding . Tlf. 34

AKTIESELSKABET

Dampskibsselskabet paa Bornholm af 1866

Fannikke KONTORFORSYNINGEN

Kontor og Lager: Kongensgade 24-26 - Odense - Tlf. 668 (2 Lin.)

Postkonto 50778

Bornholms afdeling: St. Torvegade 3 - Rønne - Tlf. 1269

DET ØSTBORNHOLMSKE DAMPSKIBSSELSKAB

AKTIESELSKAB

Nexø

KONSERVESFABRIKKEN

»Vallo«

RØDDING-
ANDELS-
SLAGTERI

OVE SCHOUSBO

Landinspektør
Esbjerg, Tlf. 30

SVEND HENRIKSEN

Urmager & Guldsmed

Aakirkeby

Tlf. 102

Centralhotellet

NEXØ

Renseriet »ELVA«

NEXØ

P. Lindberg

Landbrugs Maskinforretning
Rødding . Tlf. 34

Th. Laursens Bogtrykkeri

Jernbanegade 8
Tønder Tlf. 2550*

OLAF AASTRUP

Indeh. Jul. Hansen
Manufaktur — Konfektion
Tlf. 43 Gram Tlf. 43

Aktieselskabet
„Hydor“
MASKINFABRIK

Haderslev

Tømrer & Bygningssnedkeri

Skjoldsgade 96 . Esbjerg
Tlf. 4242

Esbjerg Tæppelager

Kongensgade 88 Tlf. 3811

N. SKYTTE

Cementvarefabriken
Ringkøbing

D. & C.

Ringkøbing

**JUNGS
BOGHANDEL
STEPHAN AGGER**

Skive.

Da driften af gaskamrene rationaliseredes

Rystende øjenvidneskildring fra Polen

Af forståelige grunde er der ikke mange øjenvidneskildringer af det, som foregik i de tyske gaskamre under krigen. Chefen for SSs sundhedstekniske afdeling, Kurt Gersteins dagbog, der nu er blevet tilgængelig for offentligheden, vil derfor være af betydelig interesse til belysning af disse uhyggelige begivenheder, der nu er ved at blive glemt.

Gerstein fortæller i dagbogen, hvordan han i juni 1942 fik til opgave at rationalisere driften ved aflivningsanstalterne i Polen, Belzec ved jernbanelinjen Lublin-Lemberg, med en kapacitet på 15.000 mennesker daglig, Treblinca, 12 mil nordøst for Warszawa, med en kapacitet på 25.000 pr. dag, og Sosibar-lejren med en kapacitet på 20.000, der tidligere havde været drevet med gas fra dieselmotorer. Aflivningen tog imidlertid for lang tid og var upålidelig, det var nødvendigt med en sikrere og hurtigere metode, og Gersteins opgave var at omlægge driften fra diesel- til blåsyregas.

For at Gerstein skulle få et indtryk af, hvor u hensigtsmæssige dieselanlægene var, foretog man en demonstration i Belzec-lejren. Godt 4000 jøder blev drevne nøgne ind i 6 kamre, hvert på 25 kvadratmeter, under foregivende af, at de skulle desinficeres på grund af epidemifaren. Først efter næsten 3 timer startede dieselmotoren, og endnu gik der over en halv time, før alle var døde.

Ligene, der stod oprejst som saltstøtter, presset mod hinanden — bliver nu grundigt undersøgt af 24 tandlæger, der placerer dem i to grupper: med guld til højre, uden til venstre. Andre tandlæger bryder guldet løs. Derefter kastes de døde i store massegrave, men forinden er håret blevet klippet af kvinderne og de unge piger. Håret brugtes til tætning af ubåde o. lign.

Gerstein skildrer i sin dagbog bl. a. også en samtale mellem Hitler og chefen for de polske tilintetgørelseslejre, SS-gruppenführer Globocnic. Under denne samtale spurgte en højere embedsmand i Hitlers følge Globocnic om, hvad han gjorde med alle ligene, og om han syntes det var rigtigt at begrave dem, i stedet for at brænde dem: »Efter os kunne der komme et slægtled, som ikke forstod det hele.«

SS-manden blev meget ophidset over dette og svarede, at der som der kom en generation, som var slap og ryggesløs (so schlapp und so knochenweich), at den ikke længere forstod nationalsocialismens opgave, havde hele bevægelsen været forgæves. Efter hans mening burde der hellere lægges bronzeplader på massegravene, så senere slægtled kunne se, hvad der var hændt der. Dette var Hitler enig i.

Gerstein gennemførte sin opgave i Polen til opdragsgivernes fulde tilfredshed. Han begik selvmord, da franskmændene tog ham til fange i 1945.

Amerikansk soldat kræver I. G. Farben-Industrie dømt til at betale ham ialt 550.000 mark i erstatning.

Den amerikanske soldat Rudolf Wachsmann har til den amerikanske militær-domstol i Mannheim indgivet klage mod I. G. Farben - Industri. Han krævede 500.000 Mark i skadeserstatning og for udstået svie og smerte samt yderligere 50.000 Mark for ikke betalt løn under hans toårige tvangsarbejde som k-z-fange under krigen.

I Wachsmanns klageskrift ligestilles I. G. Farben med Gestapo henholdsvis SS.

En gruppe hollandske k-z-fanger

har opfordret en sagfører til at forberede lignende klager mod firmaerne Krupp, AEG, Goldschmidt-Gruppen og andre tyske virksomheder. Man regner med, at der vil blive fremsat endnu mange klagemål fra tidligere tvangsarbejdere. Private beregninger går ud på, at der i alt vil blive rejst krav om skadeserstatning for mange milliarder mark.

VERDENSSUKCESSEN

Desirée skrevet til k-z-fangerne.

— Tak fordi de vil høre på mig, sagde Annemarie Selinko (Fru Christiansen), forfatterinden til verdenssuccessen »Desirée« i radioen den 5. juli. Hun talte med en morsom akcent, som hun selv betegnede »krøllet dansk«: — Jeg har det med mit danske som med min mand, jeg elsker ham, men behersker ham ikke ...

Fru Selinko fortalte, at hun fik ideen til sin bog en vinterdag foran slottet i Stockholm, hvor hun kom til at tænke på silkehandlerens datter fra Marseille, som blev dronning af Sverige. Hun fik ideen, men »jeg kunne ikke få mig selv til at skrive en Askepothistorie.«

Fru Selinko kom ind i Svensk Røde Kors og var med til at modtage de 30.000 koncentrationslejr-fanger, som Folke Bernadotte bragte hjem. En af fangerne — en kvinde — spurgte hende: — Ved De, hvad der er blevet af forfatterinden Annemarie Selinko? Vi fortalte alle historier nede i lejren for at holde tanken om sult og elendighed borte, og jeg fortalte en af hendes romaner —

Da hun hørte, at det var fru Selinko selv, hun stod overfor, udbrød hun og kammeraterne: — De må skrive om os, vore lidelser må ikke blive glemt.

»Jeg vil ikke skrive om jer«, sagde fru Selinko, »men for jer.« Da udformedes ideen til Desirée som blev skrevet efter fem års arbejde med at samle baggrunden og stoffet.

A/S A. Knudsens

Læderfabrik
Ebeltoft

Løsning Trævarefabrik

v/ J. P. Rasmussen

Løsning, Tlf. 77

A/S Auning

Savværk og Tømmerhandel

Gammelby Andelsmejeri

STOUBY

**HORSENS
LANDBOBANK A/S**

A/S C. O. Jensens Maskinfabrik

Brovst

Kaj Nielsen

Ure. Brillor. Optik. Gul'd. Sølv.
Graasten

FRØS HERRES SPAREKASSE

Rødning

Aktieselskabet

Graasten Tømmerhandel

Telf. 1030

A/S Nicolai Outzen

CHRISTIANSFELD

Magasin du Nord

v. Alfr. Johansen
Graasten

LUNDERSKOV A/ MEJERI

Lunderskov

Telefon 78

Graasten Bank

Aktieselskab

P. Borne

Automobiler og Motorcykler
Graasten Tlf. 1513—1514

Løgumkloster

Boghandel

Gander-Nissen

HOLGER CLAUSEN

Graasten Møbellager
Kgl. Hof Leverandør

Kornimporten for
Als og Sundevad A/S
Augustenborg

H. SIMONSEN

Tyrstrup Mølle . Christianfeldt

Holgers Renseri

Slotsgade 12 Graasten

Hans Rasmussen

Graasten

Fr. Martin

Offset-, Sten- og Bogtrykkeri
Christiansfeldt

Carl C. Biehl

Bogtrykkeri — Papir en gros
Graasten

Conrad Langtwadt

Tlf. 32

Løgumkloster

Slagtermester

K. IVERSEN

Christiansfeldt

Tlf. 13

Europæer og kristen

Dietrich Bonhoeffers efterladte værk

Af HANS RÜTTING

Dietrich Bonhoeffer, søn af professor i psykiatri, tog i 1927 sin teologiske embedseksamen i Berlin og opholdt sig flere år i Barcelona, New York og London; efter Hitlers magtovertagelse havde den »bekenkende kirke« i Tyskland brug for ham; han blev leder af det »illegale, men legitime« præsteseminarium i Finkenwalde, mens nazisterne fratog ham retten til at læse ved universitetet i Berlin. Den engelske biskop George Bell foretog i maj 1942 en besøgsrejse til Sverige og mødte der til sin store overraskelse en tysk ven, dr. Schönfeld, der gav ham underretning om en vidt forgrenet og kampklar modstandsbevægelse i Tyskland. Men endnu større blev Bells forundring, da han på højskolen i Sigtuna blev præsenteret for pastor Bonhoeffer, som kom direkte fra Berlin for at tale med biskoppen. Præsten nævnte de sammensvorne: Beck, von Hammerstein, Goerdeler, Leuschner, Kaiser . . . altså repræsentanter for værnemagten, administrationen, fagforningerne og kirken. Bell beretter om Bonhoeffers dybe sorg over begivenhedernes udvikling i Tyskland, med andre ord, hans bekymring over, at højforræderi var blevet til en national pligt. Det var i maj 1942 — den 5. april 1943 blev Bonhoeffer arresteret og sad i fængslet Tegel indtil den 8. oktober 1944; efter det mislykkede oprør den 20. juli 1944 blev han overført til Gestapo-fængslet i Prinz Albrechtstrasse i Berlin, og i februar 1945 gik turen over Buchenwald og Schönberg til Flossenburg, hvor han blev hængt den 9. april 1945.

I Tegel fik Bonhoeffer så mange gode venner blandt vagtmandskabet, at han kunne sende en række breve og beretninger ud af fængslet. Der findes endnu nogle livstegn fra Gestapos kældere. Hans ven Eberhard Bethge har samlet alle

disse optegnelser i en lille bog: *Widerstand und Ergebung* (München: Chr. Kaiser 1952, 286 sider). Bogen er lille, men kun langsomt pløjer man sig igennem den: hvert ord er betydningsfuldt, der siges intet overflødigt. Den er skrevet af en mand, der må spare på tid og papir; begge dele fattedes ham — og desuden må han regne med, at det læses af uvedkommende: han må ty til sprogets underfundige vendinger, når det drejer sig om politiske udtalelser. De er dog sjældne. Med døden for øje, men med et håb, der aldrig slukkes, foretager en kristen sit opgør med den onde tid, vi alle er inde i. »Fandtes der nogensinde mennesker i historien«, spørger han, »der ligesom vi har haft så lidt grund under fødderne — og som alligevel var så tillidsfulde?« Alle oprigtige humanister må dog omsider give op: de fornuftige, fanatikere, de samvittighedsfulde, de pligtopfyldende, de frie og de retskafne — ingen af dem kan holde stand mod det onde — undtagen dem, der adlyder Gud; og denne lydighed er for ham et konkret medansvar for alt, hvad der sker, i modsætning til dem, der kun kritiserer eller kapitulerer. Han erkender også rigtigt nok grunden til den dumhedens epidemi, der griber om sig i diktatoriske stater: den er ingen medfødt defekt — for den findes pludselig også hos ret intelligente og fattede ofte netop hos jævne folk — den er »lavet« som en slags forbindelse: for at blive den kvit, hører der en befrielse, først endda en ydre befrielse til, ingen belæring. Vi læser breve til forældrene, bønner og digte; vi er oprørte og mindes egne iagttagelser, når vi hører: hvor hurtigt glemmer vi — en bombenats indtryk. Eet eneste lynnedslag forandrede Luthers hele liv. Hvor er denne »hukommelse« idag? Han mener, at

dette tab af den »moraliske hukommelse« er alle absolutte værdiers endeligt. »Det er blevet vor erfaring«, skriver han senere, »at vi ikke mere kan planlægge for den kommende dag.« Vort liv er blevet et fragment. Hvor anderledes tænkte og opdrog endnu vore forældre! Og han finder trøst i biblens ord: »Bevar dit hjerte med al flid, thi det er livets kilde«. Først i fængslet, da han måtte lide med de andre — går kristendommens væsen helt op for ham: Gud skal ikke lide med os, men vi bør stå ved Gud i hans lidelse — og det kan vi kun i et »verdsligt« liv, i et liv i denne verden. Bonhoeffers kristelige holdning er i dybeste forstand menneskelig. Han hører en generation til, der forlængst har overvundet vore bedsteforældres troskyldige og elskværdige humanisme; for ham og hans lige var der ingen plads i nazismens barbariske mellemspill; han og hans lige er langt forud for deres tid, og de vil engang ad åre læses af en begejstret ungdom. De hører fremtiden til.

(Dietrich Bonhoeffer: *Widerstand und Ergebung*. München: Chr. Kaiser 1952, 286 sider)

(Dietrich Bonhoeffer: *Nachfolge*. München: Chr. Kaiser 1952, 229 sider).

Til Berlin og Ravensbrück

Tre danskere deltager i dagene 8.—16. september i et stævne i Østberlin for tidligere k-z-fanger i anledning af den årlige mindedag for nazismens ofre.

Under stævnet er der bl. a. besøg i Ravensbrück-lejren.

Mindesmærke

for Hitler-attentatet

I anledning af årsdagen for attentatet mod Hitler den 20. juli 1944 er der blevet afsløret et mindesmærke for dem, der blev henrettet i forbindelse med attentatet. Mindesmærket, der viser en mandsskikkelse med lænkede hænder, er opstillet i gården til det tidligere rigskrigsministerium i Berlin, på det sted, hvor en af sammensværgelsens ledere, grev von Stauffenberg, blev skudt.

Reserveret
D. L. C.

G. F. Laursen & Søn
Damgaard Kro
Telefon 15 og 44

**Smedie
og Maskinværksted**
Weerst

Rold Skovs Savværk
Arden

ET HJEM PAA REJSEN

A
A
R
H
U
S

Missions-Hotellet ANSGAR

Nybygget, moderne og hyggeligt Hotel,
med 1. Kl. Køkken og Service.

»Vulcan«
Tlf. 3573 Aarhus
Metallisering af Kofangere

Carl Nielsen's Søn
Guldwarefabrik
AARHUS

BATA

Ryesgade 14 Aarhus

Bajsen

Ryesgade 4-6 Tlf. 9701 Aarhus

Kuglelejer

Rullelejer

Generalrepræsentant i Danmark:

Otto Wistisen . Aarhus
SØNDERGADE 66-68 . TELEFON 23777

FRODE THINGSIG

Kontormaskiner og Kasseapparater

København:
Rewentlowgade 14
Ve. 9755

Aarhus:
Søndergade 1
Tlf. 28100

Odense:
Dronningensgade 24
Tlf. 10077

Murermester **Klostergaard**

Murer-, Entreprenør-, Ingeniør-Arbejde

Hafniahus

Aarhus

Tlf. 22433

JYDSK DUNKEFABRIK A/S
Hedensted

Aktieselskabet Morsø Bank

Aktieselskabet

N. A. Christensen & Co.

Nykøbing Mors

N. TIMMERMANN

Gram Savværk

Snedkermester

Niels Thomsen

Frodesgade 7

Tlf. 35

Esbjerg

Møbler - Inventar - Ezpanko - Korkparket

BORNHOLM I BESÆTTELSES- OG OKKUPATIONSÅRENE

*Interessante bidrag til besættelsestidens historie i »Bornholms Avis«
125-års jubilæumsudgave*

Af redaktør K. Juel Christensen

»Bornholms Avis« i Rønne har fejret 125 års jubilæum. Så længe er det siden, det første eksemplar af »Bornholms klg. allernådigst ene privilegerede Avertissementstiden- de«, der senere blev til »Bornholms Avis«, udsendtes. Forøvrigt efter mange besværligheder. Initiativtageren var Eggert Christoffer Tryde, som med sejr jysk udholdenhed efterhånden fik skabt interesse hos bornholmerne for sin virksomhed, og da han efter 40 års intenst arbejde afgik ved døden, havde han skabt et velfunderet foretagende og et efter datidens forhold udmærket trykkeri.

Det jubilerende blad, der nu ejes af et aktieselskab og ledes af redaktør G. Bjerg Møller, har udsendt et omfangsrigt og nydeligt udstyret særnummer, som foruden mange fortrinlige artikler af snævrere lokal interesse vil blive et historisk kildekrift på grund af de omfattende beretninger, det bringer om forholdene på den smukke ø under besættelsen og den påfølgende 11 måneder lange russiske okkupation af Bornholm.

Redaktør V. Kjødtt, (nu Nationaltidende) der ledede »Bornholms Avis« under den tyske besættelse, fortæller om de tunge år med deres strenge regler for, hvad der måtte skrives. Intet, der angik den tyske værnemagt — heller ikke lokale begivenheder — måtte komme i bladet, uden at det var udsendt gennem Ritzaus Bureau eller andre kontrollerede kilder. Der blev dog nu og da skrevet en notits, der for læserne sagde mere, end der stod i ordene, og besynderlige uheld skete. En tyk blykliche til brug for en hverveannonce for Frikorps Danmark blev besynderligt nok borte, og en ny gik trods det svære materiale i stykker. Først den tredje kliche kom i bladet.

Da Christmas Møller rejste til England og redaktør Kjødtt fik den officielle omtale til offentliggørelse, fandt han, at der burde skrives en ledende artikel, der kommenterede begivenheden, sagde lidt om bevæggrundene, bragte en slags anerkendelse, men samtidig i en sådan form, at det kunne hævdes, at der kun var tale om en objektiv forklarende redegørelse. Det var med andre ord et stykke journalistisk linedans mellem, hvad man syntes at man måtte sige, og hvad der var strafbart at sige. Til artiklen benyttedes et ældre billede, der viste Christmas Møller fotograferet stigende op i en flyvemaskine — redaktionen fandt selv, at det var en morsom idé. Artiklen vakte et voldsomt postyr i den tyske legation, som forlangte at den københavnske presse skulle bringe en direkte fordømmende kommentar. Det ville man imidlertid ikke gå med til og valgte den udvej overhovedet ikke at skrive nogen kommentar. Bladet blev af pressenævnet idømt en bøde på 500 kr., som Det konservative Folkeparti betalte. Men fra mange af bladets venner forelå der tilbud om at betale bøden af egen lomme.

Redaktør Kjødtt fortæller blandt andet også en episode om et telegram. Det drejede sig om, at de engelske styrker var ved at generobre Mandalay. Det blev gengivet i »Bornholms Avis« under overskriften »Kom igen, soldat fra England, kom igen til Mandalay«. Overskriften vakte vild panik, og de tyske myndigheder belønnede spøgen omgående med at forbyde avisens udsendelse på ubestemt tid. Det varede en måned, inden forbudet blev hævet. Imens blev spøgen omtalt i de illegale blade, i udlandets danske radioudsendelser, og »New York Times« berettede om det lille dril-

leri og dets følger. At de andre bornholmske blade stillede de fornødne eksemplarer til rådighed for »Bornholms Avis« læsere, medens bladet var forbudt, og at bladets trykkeri modtog store ordrer på tryksager for at imødegå de økonomiske virkninger ved standsningen, er en anden side af sagen. Oppe på avisloftet lå et oplag af hvide avisark med et Dannebrog i farver til det første nummer, når besættelsen var forbi. Det udkom den 5. maj, og ved siden stod ordene: »Vaj stolt, vaj frit —«.

Bladets redaktionssekretær i besættelsesårene og under den russiske okkupation, Børge Høgh, giver i en meget omfattende artikel den første sammenhængende, autentiske skildring af befrielsen, det russiske bombardement af Rønne og Nexø og russernes ophold på øen. Artiklen rummer mange enkeltheder fra denne bevægede periode, som ikke har været offentliggjort før. I artiklen gives de skrivelser, der udveksledes mellem den russiske luftkommandør og den tyske kommandør på Bornholm, v. Kamptz, inden bombardementerne fandt sted. Sidstnævnte påberåbte sig, at han kun ville overgive sig til englænderne og fortsat agtede at kæmpe mod russerne. Resultatet blev bombardementet af de to byer. Det kom forøvrigt en time før beregnet. Kapitulationsfristen var fastsat til kl. 10 russisk tid, hvad der svarede til kl. 9 dansk tid.

Redaktionssekretær Høgh har omhyggeligt gjort rede for, hvorledes forholdene udviklede sig mellem tyskerne og russerne. Da de russiske hurtigbåde den 9. maj løb ind til Rønne, blev chefen for stødtropper, major Antonic, modtaget af modstandsbevægelsens lokalkomité.

Russerne ville ikke have med andre at gøre end de danske »partisanski«. Tyskerne flygtede. »Iwan kommt!« råbte de og forsvandt ind i de bombede huse, hvor de forsynede sig med civile klæder i håb om på den måde at undgå russisk fangenskab.

Rent tilfældigt havde redaktionen af »Bornholms Avis« den 16. marts 1946 fået at vide, at russerne ville

A/S SCANIA VABIS

Lyøvej 20 København F

Chr. Nørgaards Eftf.
v/ P. Juul Frederiksen

Holger Danskesvej 42 F

JUST ANDERSEN A/S

Tin - Sølv - Bronze - Disko Plet
Gl. Kongevej 3 København V.

Ingeniørforretningen
Trium

Willy Wadtland

Studivstræde 39 . København K
Palæ 1741 - 3280 - 9350

P. E. EHRHARDT

Alle materialer til centralvarme-
og sanitetsinstallationer

Studivstræde 7 . C. 1793

S. Thorup's Eftf.

Københavns Seglmærke Fabrik
Vesterbrogade 20 Kbh. V.

Københavnske
Bagermestres nye
Rugbrødsfabrik A/S

Giørtz & Mandel

RADIOMATERIEL & METALVAREFABRIK
Bjelkesalle 17 . Køb. N.

WALTRICH

Automatdrejning
FINSSENSVEJ 12 - KØBENHAVN F.

CHR. UDE-HANSEN

Civilingeniør
FLINTHOLMSALLE 8 . F.

POUL ULRIK

NORDSKOVGAARD - HASLEV

Brdr. Christensens

Fabrikker A/S

BRAABY

»Det levende Lys«

Asp Holmblad

BLEGDAMSVEJ 104

Næstved Maskin Elektro

Fensmarkvej 7
Næstved Tlf. 3040

Rasmus Olsen

Kalbyrisvej 2 Næstved

DUCON RADIO

Radio- og Gramofonmøbler
Gross. A. Jeppe Jensen
Rewentlovsgade 8 . København

Axel Reedtz Thott

GAUNØ

Richard Petersen

Autoriseret Forhandler

Ringstedgade 88 . Næstved
Tlf. 1584

forlade Bornholm. Meddelelsen blev straks sendt til København og udenrigsminister Gustav Rasmussen, der om eftermiddagen havde tænkt sig at skulle underrette rigsdagen, var nok lidt utilfreds med, at eftermiddagsbladene kom med nyheden i stort udstyr på forsiden. Samme dags morgen var Englands førende reporter McMillian fra Beaverbrookbladet »Evening Standard« — Englands største eftermiddagsblad — kommet til Rønne for at se på situationen. »Bornholms Avis« ringede ham op på Dams Hotel og meddelte ham, at man havde en virkelig nyhed til ham. Da det var ugørligt hurtigt nok at få direkte telefonforbindelse til London, bestilte han en lyn-samtale til den engelske ambassade. Efter at have givet ambassadøren nogle vigtige oplysninger, som han kunne lade

gå videre til London, bad han ambassadøren om at foranledige, at hans egen artikel aldeles omgående gik til »Evening Standard«. Og så dikterede McMillian løs til ambassadøren! Uden for Danmark og Sverige var »Evening Standard«, det eneste blad, der havde nyheden samme dag. Og den 5. april 1946 havde bornholmerne deres anden og rigtige befrielsesdag.

De to her omtalte interessante bidrag i »Bornholms Avis« særnummer er — ligesom hæftets andre artikler iøvrigt — rigt illustreret. Det er værdifulde indlæg i besættelsestidens historie og giver i deres livlige fremstilling baseret på selvoplevelsen, dette jubilæumsskrift en særstilling af et format, der rækker langt ud over den specielle lokale anledning.

Samtaler med unge og gamle i dagens Tyskland

Bibliotekar Hans Rütting giver en række nærbilleder fra efterkrigstidens Tyskland, der er præget af ideologiske diskussioner.

III.

Arkitekten syntes langt væk med sine tanker.

— Jeg er blevet gift! sagde han.
— Til lykke!

— Og ved du, hvad det var, der muligjorde vort ægteskab?

—Jeg overvejede. — Har du vundet i lotteriet?

Han smilte: — noget lignende —

Da blev jeg klar over, at jeg nu ville høre den historie, næsten alle tyske fortæller og drømmer om: historien om onkel i U. S. A., der har inviteret den lykkelige nevø og hans kone til at udvandre. Bort fra kaos, russerne og krig! Og virkelig — sådan var det.

Først skulle jeg gå hjem og hilse på hans kone. — For vi bor så dejligt. Det syntes jeg nu ikke — men alt er relativt. De havde eet værelse i en slags klubejlighed, i et bomberamt hus. Værelset var fyldt med kluntede gammeldags

møbler — bag skabet stod et primusapparat.

— Vort køkken! smilte konen, der så træt ud efter 8 timers kontorarbejde. — Vi er så lykkelige, at vi fik dette her — indtil for 14 dage siden boede vi i en kælder og var allerede i færd med at flytte over til en bunker med 1000 flygtninge, — da vi fik værelset her!

Hun pegede mod udsigten. — Herligt — er det ikke?

Man så en stenørken af takkede ruiner, der stod sorte foran den gyldne aftenhimmel — og et væld af buske og ukrudt, der svingede bag vinduernes huller.

— Ja — jeg skal altså udvandre! sagde arkitekten. — Jeg har en aftale med et firma i Sydafrika.

— Til lykke! Hvornår skal du rejse?

— Jeg skal bare have udrejsetilladelsen i orden.

— Og indrejsetilladelsen?

— Ah, det sørger firmaet for!

Han syntes åbenbart ikke om mine nærgående spørgsmål.

— Og vi skal have en bil — et dollargrin — det kræver de dernede! tilføjede hans kone, der senere bød på et beskedent måltid.

— Så er det egentlig synd at De rejser herfra!

Hun sukkede. — Min mand, en uddannet arkitekt, tjener 260 mark — i Sydafrika får vi det firdobbelte — og bilen!

Hendes øjne lysnede. — Så kan vi leve ligesom før krigen — — —

Jeg spurgte ikke længere efter firmaet og indrejsetilladelsen og alt dette — det var minder og illusioner, de havde giftet sig på. Om et år vil han stå på et andet stillads og tale om bristede forhåbninger og have en anden pagt i lommen — med udsigt til en endnu bedre fremtid — og de vil leve og være lykkelige i denne nye illusion.

Fortsættes i næste nr.

Leverede giftgas til Auschwitz

Den 53-årige tidligere forretningsfører i et firma til bekæmpelse af skadedyr, dr. Gerhard Peters, er blevet idømt seks års fængsel for delagtighed i et ukendt antal mord. Han havde fra 1943 til krigens slutning leveret 1775 kilo giftgas til koncentrationslejren Auschwitz, hvor gassen blev brugt ved mord på fangerne.

Under retssagen blev det anført, at det var umuligt at fastslå det nøjagtige antal giftgasmord, og at den anklagede heller ikke kunne vide det, selv om han måtte have været klar over, at det drejede sig om et stort antal. Selv påstod Peters, at han ikke havde vidst, hvad gassen skulle bruges til. Anklageren havde krævet ham idømt 15 års tugthus.

Dansk Lynlaas Fabrik

Finsensvej 82
København F C. 10063

A/S DANAVOX

Fabrik for Elektroakustisk
Materiel
København F

1/5 LILLESØ

✱

Ndr. Fasanvej 273 København N
Telf. Taga 41 - Taga 61

Aage Colfach

Benklædefabrik
RØDDING

Reserveret

Wodschow & Co.

Grundtvigsvej 9 . Eva 9888
KØBENHAVN V

Kronens Fabriker

Skjulhøj Allé 8-10 Vanløse

L. Langes Bogtrykkeri

v. Poul E. Henmar
Vestergade 17 . Palæ 5124
København K

1/5 CHR. NIELSEN

Armaturfabrik

KRYSTALISVÆRKET A/S

København F.

AKTIESELSKABET

DE DANSKE BOMULDSSPINDERIER

VEJLE OG VALBY

VALBY GLASVÆRK A/S**Persil Kompagniet**

Aktieselskab

VESTERBROGADE 2 D

KØBENHAVN F.

-til al Slags Vask!

Andersen & Bruuns Fabrikker

H. V. Nyholmsvej 24

København F.

EMIL HJORT

FLINTHOLM ALLE 8 KØBENHAVN F.
FASAN 6211 fl. Ledn.

» SIMO «

Finsensvej 50

Automobilværksteder

København F.

Dansk Elektro

C. 14.737-60.8741

Gyring Nielsen - Kong Georgsvej 5

Dansk Hollandsk
Ædelmetal A/S
H. Drijfhout & Zoon, Amsterdam
Stuðiestræde 5 Kjøbenhavn K

Studia
BOGTRYK

Stuðiestræde 39
Tlf. By 1353 V Kbh. K.

I/S MIDOL
Finsensve 37 Kbhvn. F
Tlf. Goth. 7623

Transmotor
Finsensvej 10 Kjøbenhavn F

Aktieselskabet
ELTRA
Mælkevej Kjøbenhavn F

A/S Leo Martin-Jensen
A/S Leomotor
Sprogøvej 11 Kjøbenhavn F

VANLØSE

ISIDOR MEYER

ST. KONGENSGADE 67
KØBENHAVN K.

Weilbach & Cohns

Fabriker

Mariendalsvej 57 — Kjøbenhavn F.

A/S Dansk Dammann Asfalt
v/ Ingeniør Kampmann
Amaliegade 15 Kjøbenhavn K.

Allan Christensen

Gl. Torv 8, 2. Sal - Kjøbenhavn K. - Tlf. Central 500

RØRKÆR A/S

A. Stelling
VALGAARDSVEJ 2 KØBENHAVN - VALBY

H. LUNDBECK & CO. A/S
MEDICINFABRIK
Kjøbenhavn - Valby

Esbjerg

4-maj-kollegiet i Esbjerg har nu bestået i tre år. Der er 40—50 på ventelisten. Af de 57 kollegianere er 18 kvinder.

I øjeblikket er 27 fag repræsenteret på kollegiet, så man har holdt den linje, man fra begyndelsen håbede at kunne følge: at kontakte unge fra alle samfundslag.

Blandt de 57 kollegianere er 2 grønlandere.

Det er lykkedes kollegieledeisen, hvis formand er landsretsagfører Rambusch, at holde priserne på værelserne på samme niveau som ved starten — en fin præstation.

Odense

Oprindeligt var det meningen, at »4. maj kollegiet«s værelser skulle have været døbt den 4. maj — men man nåede ikke at få de nødvendige ting i orden, og derfor udsatte man navngivningen til den 29. august, årsdagen for kollegiets indvielse og den historiske dato, hvor folkeopstanden beviste det danske folks stilling til besættelsesmagten.

På forhånd vil man ikke oplyse, hvilke navne værelserne på kollegiet vil få. Der er dog givet visse retningslinier, bl. a. kan værelserne ikke få firmanavne, men derimod gerne navne på modstandsfolk, modstandsgrupper, bynavne eller lande og landsdele. Værelsernes navn vil blive anbragt på små plader på dørene.

Kollegiet har ialt 56 værelser, men kun de 40 har fået »faddere«. Som bekendt har kong Frederik skænket eet, og endvidere bl. a. Kammeraternes Hjælpefond.

Indvielsen af værelsernes navne vil ske ved en højtidelighed i kollegiebygningen.

Viborg

Sammen med flere andre politimænd blev politikommisær Erik Ansgaard arresteret på politigården af gestapo i maj 1944.

Ansgaard sad i Vestre fængsel i 5 måneder, og opholdet her satte sit mærke, så han aldrig helt kom over det. Torsdag den 25. juni mod-

tog man på Viborg politistation budskabet om Ansgaards død, 56 år gammel.

Han var stationsleder i Viborg i 13 år, og han omtales som en mand af format, en forstående og retfærdig chef, der ønskede det bedste forhold mellem sig og sit personale, som han i et og alt stod bagved. Straks, da han kom til Viborg, begyndte han at modernisere og forbedre forholdet til styrken. Han var en fremragende organisator og leder.

Han blev bisat den 27. juni.

Remarque i 300.000

Erich Maria Remarques intensive skildring af livet i de tyske koncentrationslejre, »Spark of Life«, udkommer nu som pocketbook. Forfatteren har i den anledning udtalt, at hans bog er bygget på autentiske oplysninger, dokumenter, officielle redegørelser og talrige øjenvidneberetninger fra nazisternes straffelejre.

»Spark of Life« udsendes i et oplag på 300.000 eksemplarer.

Reddet af et amatørfoto

En tidligere fascistisk soldat, Mario Panzarini, kan takke en af de italienske frihedskæmperes interesse for at fotografere for, at han ikke kommer til at sidde mange år i fængsel.

Mario Panzarini stod for nylig anklaget ved en udrensningsdomstol for at have deltaget som medlem af en henrettelsespeleton i drabet af en italiensk modstandsleder. Panzarini vedgik, at han var medlem af henrettelsesholdet, men han sigtede ikke på de dødsdømte. Han skød altid med vilje forbi.

Ingen ville tro på denne tilsyneladende letkøbte undskyldning, men pludselig optrådte en tidligere modstandsmand i retten. Han fortalte, at han havde taget et fotografi af henrettelsen og havde lagt mærke til, at Panzarini sigtede »forkert«. Han fremviste en kopi af filmen i retten, og det fremgik tydeligt af kopien, at den anklagede ikke havde sigtet på den dødsdømte modstandsmand.

Til Neuengamme-kammerater

Civilingeniør Poul Seidenfaden (født 23. 1. 1915), døde i Neuengamme i december 1944. Han overførtes dertil fra Frøslev-lejren, vistnok med første transport midt i september måned 1944.

Kammerater, der har været sammen med Seidenfaden i Neuengamme, bedes sætte sig i forbindelse med søsteren, der er ansat i Det allierede Hovedkvarter i Oslo. Hun vil gerne have nærmere oplysninger om broderens skæbne.

Man kan skrive til fru kaptajn-løjtnant O. H. Krabbe. H. Q. AF NORTH, Voksenlia, OSLO.

INDHOLD:

	Side
29. august.....	163
Hverken hade eller elske.....	173
Rejst 42.000 km.....	175
Nazismens hærchef.....	175
Kiel er hovedstad.....	177
FN-rapporten.....	179
Nazi-hustruerne.....	181
Rationalisering.....	183
Desirée.....	183
Europæer og kristen.....	185
Bornholm under okkupationen.....	187

PIGTRÅD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement.)

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling, St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—12,30). Minerva 1336.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2. sal, København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30—18,30).

FORRETNINGSFOREN

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

Trykt i 14.000 eksemplarer.

Aflleveret til postvæsenet d. 15. august